FÖRSVARSHÖGSKOLAN 2009-04-24

Självständigt arbete i krigsvetenskap, 15 hp

Författare:	Program
Kd Nils Wallentin	YOP 06-09
Handledare:	
Fil Mag. Maria Kvarnmarker, Övlt Jonas Lind	

Militärstrategisk doktrin

ÄR DEN ANVÄNDBAR FÖR DAGENS FÖRSVAR?

Sammanfattning:
Förändringar i den svenska säkerhetspolitiken under 2000-talet har gjort att Försvarsmakten i större utsträckning bidrar med trupp till internationella fredsfrämjande insatser världen över. Dessa har endast varit i konfliktområden med så kallade irreguljära aktörer. Förändringarna har gått fort och det finns delar av Försvarsmakten som inte hunnit med i omställningen. Reglementen och doktriner är ett av dessa områden. Arbetet med doktrinerna har precis börjats men det finns idag inget arbete som påvisar hur relevanta doktrinerna är för den verksamhet som Försvarsmakten bedriver i internationella insatser idag.

Syftet med uppsatsen är att börja fylla detta kunskapshål och undersöka i vilken grad Försvarsmaktens militärstrategiska doktrin är tillämpbar för irreguljära konflikter och besvara frågeställningen: Är *Militärstrategisk doktrin* relevant som vägledning för att lösa Försvarsmaktens uppgifter i irreguljära konflikter?

I uppsatsen beskrivs irreguljära konflikters bakgrund och karaktär samt aspekter som anses viktiga för att insatser skall lyckas med att skapa fred i konflikterna. Utifrån teorin formas operationella indikatorer vilka används i en kvalitativ textanalys för att undersöka den militärstrategiska doktrinen. Resultatet visar att Försvarsmaktens Militärstrategiska doktrin inte är relevant som vägledning i irreguljära konflikter. Den innehåller inte tillräckligt mycket information som anses vara viktig för att insatser skall lyckas. Doktrinen fyller inte längre sitt syfte utan behöver revideras.

Nyckelord: **Irreguljär krigföring, *Militärstrategisk doktrin*, Doktrin**

Militärstrategisk doktrin

IS IT USEFUL FOR THE ARMED FORCES TODAY?

Abstract:
Changes in the Swedish security policy during the 21st century have made the armed forces extending their international peacekeeping efforts worldwide. These missions have only been in conflicts with so-called Irregular armed forces since year 2000. The changes have been rapid and there are areas within the Armed Forces who haven't kept up with them. Regulations and doctrines is one of those areas. The work with revising these doctrines has just begun but there is currently no efforts being made to demonstrate the relevance of the doctrines for the work the Armed Forces is undertaking in international operations.

The purpose of the paper is to start the process of amending this lack of knowledge and to examine to what extent the Armed Forces military strategic doctrine is applicable for conflicts with irregular armed forces and also to answer the question: Can the military strategic doctrine be considered a relevant guide in solving the tasks of the Armed Forces in conflicts with irregular armed forces?

The paper describes the background and characteristics of conflicts with irregular armed forces. It also describes aspects of these conflicts which are considered essential for the efforts to succeed in establishing peace. Using this theory as a starting point, operational indicators are formed that can be textually analysed qualitatively to investigate the military strategic doctrine. The result shows that the Armed Forces Military Strategic doctrine cannot be considered a relevant guide when dealing with conflicts with irregular armed forces. The doctrine does not contain enough information deemed essential for success. The doctrine no longer fills its purpose, but needs to be revised.

Key words: **Irregular warfare,** ***Militärstrategisk doktrin, Doctrine***

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING ... 7
1.1 BAKGRUND ... 7
1.2 PROBLEMFORMULERING ... 8
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR ... 10
1.4 AVGRÄNSNINGAR ... 10
1.5 CENTRALA BEGREPP ... 11
1.5.1 Irreguljära konflikter ... 11
1.5.2 Doktrin ... 12
1.6 TIDIGARE FORSKNING ... 14
1.7 DISPOSITION ... 14
2 TEORI ... 15
2.1 IRREGULJÄRA KONFLIKTERS ORSAKER ... 15
2.2 IRREGULJÄRA KONFLIKTERNAS KARAKTÄR ... 16
2.2.1 Irreguljära konflikters aktörer och deras målsättning ... 16
2.2.2 Metoderna som används i irreguljära konflikter ... 17
2.2.3 Irreguljära konflikters intensitet ... 18
2.3 ASPEKTER MED STRATEGISK BETYDELSE I IRREGULJÄRA KONFLIKTER ... 19
2.3.1 Civila samhällets roll ... 19
2.3.2 Lokala och kulturella aspekter ... 21
2.3.3 Förändrat behov av underrättelser ... 21
2.3.4 Medias förändrade roll ... 22
2.3.5 Krigföringens nya nivåer ... 23
2.3.6 Utformning av strategi i irreguljära konflikter ... 24
2.3.7 Operationskonst i irreguljära konflikter ... 25
2.3.8 Riktlinjer för militära medel i irreguljära konflikter ... 26
3 MATERIAL OCH METOD ... 27
3.1 MATERIAL ... 27
3.2 METOD ... 28
3.2.1 Metodval och validitet ... 29
3.2.2 Reliabilitet ... 29
3.3 VARIABLER FÖR ANALYS ... 29
4 RESULTAT ... 31
4.1 CIVILA SAMHÄLLETS ROLL ... 31
4.2 LOKALA OCH KULTURELLA ASPEKTER ... 32
4.3 FÖRÄNDRAT BEHOV AV UNDERRÄTTELSER ... 35
4.4 MEDIAS FÖRÄNDRADE ROLL ... 35
4.5 KRIGFÖRINGENS NYA NIVÅER ... 37
4.6 UTFORMNING AV STRATEGI I IRREGULJÄRA KONFLIKTER ... 38
4.7 OPERATIONSKONST I IRREGULJÄRA KONFLIKTER ... 39
4.8 RIKTLINJER FÖR MILITÄRA MEDEL I IRREGULJÄRA KONFLIKTER ... 40
4.9 SAMMANFATTNING ... 42
5 SLUTSATSER ... 43
6 DISKUSSION ... 43
6.1.1 Metod och resultat ... 43
6.1.2 Reflektioner ... 44
6.1.3 Förslag till framtida forskning ... 46
7 KÄLLFÖRTECKNING ... 47

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sedan början på 2000 talet har det gradvis börjat ske en omställning i den svenska säkerhetspolitiken. Från att Sverige varit helt alliansfritt anses det nu allt viktigare att Sverige skall bygga säkerhet tillsammans med andra länder. Från politiskt håll har det även talats om att Sverige skall ta större internationellt ansvar beträffande militärt stöd till internationella insatser. [1]

För Försvarsmakten har detta betytt en stor förändring i verksamheten. I början av 2000 talet började myndigheten att omorganiseras från ett stort invasionsförsvar till ett betydligt mindre insatsförsvar. Den säkerhetspolitiska omställningen har även fått betydelse för uppgifterna som Försvarsmakten skall lösa. Från att huvuduppgiften har varit att försvara Sverige från väpnat angrepp har fokuset blivit större på att bidra med trupp till internationella fredsfrämjande insatser världen över. Under 2000-talet har Försvarsmaktens insatser endast varit i konfliktområden med irreguljära aktörer.[2] Förändringen har inte varit smärtfri för myndigheten och det finns fortfarande delar inom organisationen som inte helt anpassat sig till den nya verkligheten.[3] Trots detta fortsätter förändringen och den 19 mars 2009 lämnade regeringen en ny proposition för Försvarsmaktens framtida inriktning.[4] Den nya inriktningen innebär att svenska styrkor skall kunna användas båda i Sverige och utomlands med en grundorganisation istället för dagens organisation, som är uppdelad i en nationell och en internationell del. Regeringens mål om ökat internationellt deltagande verkar emellertid kvarstå.

1.2 Problemformulering

Försvarsmaktens styrmedel d.v.s. doktrinerna och reglementena är en av delarna som inte anses ligga helt i fas med Försvarsmaktens nya uppgifter, som innebär större internationella åtaganden i olika konfliktområden världen över. Reglementena har länge ansets som ett problemområde och det pågår idag ett arbete med att skriva nya och rensa ut gamla reglementen som inte längre kan ses som aktuella.[5] Arbetet med doktrinerna har precis påbörjats men det finns fortfarande idag inget arbete som påvisar hur relevant doktrinerna är, framförallt för den verksamhet som Försvarsmakten bedriver i internationella insatser idag.[6]

---

[1] http://www.regeringen.se/sb/d/4757#item37541
[2] Exempel är Kosovo, Kongo, Afghanistan, Tchad och Liberia http://www.mil.se/sv/i-varlden/
[3] Exempel på detta är att många av de system som Försvarsmakten idag använder togs fram för invasionsförsvaret och har svenska särlösningar. Dessa har nu varit tvungna att modifieras för att kunna användas internationellt. Ledningssystemet på Jas 39 Gripen är ett av många exempel.
[4] http://regeringen.se/sb/d/11794/a/122919
[5] Reglemente för markoperationer (RMO) är snart klart och är tänkt att ersätta en rad äldre reglementen.
[6] Informationen kommer från Övlt Jonas Lind som är en av de som arbetar med att se över Försvarsmaktens doktriner.

1.3 Syfte och frågeställningar

Inriktningen med uppsatsen är att börja fylla det kunskapshål som finns beträffande doktrinerna. Det övergripande syftet med uppsatsen är att undersöka i vilken grad Försvarsmaktens *Militärstrategisk doktrin* är tillämpbar för irreguljära konflikter. För att fylla sitt syfte kommer uppsatsen behandla följande frågeställning.

Är *Militärstrategisk doktrin* relevant som vägledning för att lösa Försvarsmaktens uppgifter i irreguljära konflikter?

Min utgångspunkt i uppsatsen är att Försvarsmaktens uppgifter alltid syftar till att skapa fred vid internationella insatser. Jag menar även att en doktrin, som är relevant som vägledning i en insats, hjälper en insats att nå sina uppsatta mål, d.v.s. att lösa sina uppgifter. Detta är även ett av de syften som Försvarsmakten angett för *Militärstrategisk doktrin*.[7]

1.4 Avgränsningar

På grund av att uppsatsens omfattning är begränsad kommer endast *Militärstrategisk doktrin* att undersökas. Orsaken till att denna valts, är för att *Militärstrategisk doktrin* är den övergripande doktrinen i Försvarsmaktens doktrinserie och utgör således även grunden för resterande doktriner.[8]

Avgränsningar har även gjorts i teoridelen av uppsatsen, eftersom det finns väldigt mycket skrivet om irreguljär krigföring. Litteraturen har därför valts ut i samråd med handledare och motiveras närmare under kapitel 2.

1.5 Centrala begrepp

1.5.1 Irreguljära konflikter

I den vetenskapliga debatten kring det väpnade konflikter som skiljer sig från de traditionella mellanstatliga krigen finns det idag ingen enhetlig begreppsapparat. Det råder istället en begreppsförvirring inom området som kan leda till missförstånd. Begrepp som lågintensiv konflikt, gerillakrig, inbördeskrig, små krig och upprorskrig är alla begrepp som faller inom området, men de har fortfarande individuella betydelser och nyanser.[9] På senare tid har det även tillkommit koncept som Fourth-Generation warfare (4GW) och Three Block War (TBW).[10] Militärteorin rörande 4GW ger en bild av dessa typer av konflikter i samband med globaliseringen och har varit vanligt förekommande men även omstritt i den militärteoretiska debatten. [11] Konceptet TBW ger en förklaring till de dilemman som soldater i konflikterna ställs inför, då intensiteten kan växla mellan fullskaligt krig och humanitär hjälp på bara några timmar, allt inom en radie av tre kvarter.[12]

---

[7] Försvarsmakten. *Militärstrategisk doktrin*.(Stockholm: Högkvarteret, 2002) s.10
[8] Ibid s.11
[9] Baudin Arne, Hagman Thomas, Ångström Jan. *En ny medeltid?-En introduktion till militärteori i lågintensiva konflikter* (Stockholm: Försvarshögskolan, 2002) s.4-8
[10] Nils Marius Rekkedal. *Insurgency and counter-insurgency : a presentation of concepts and problems* (Stockholm: Försvarshögskolan, 2006) s.38
[11] Ibid s.44-46
[12] Ibid s.266

I uppsatsen kommer begreppet *irreguljär konflikt* användas som överordnat begrepp för att beskriva de konflikter som sker mellan ickestatliga aktörer eller statliga och icke-statliga aktörer. Begreppen 4GW och TBW kommer emellertid att förekomma i vissa sammanhang för att förtydliga vissa delar. Uppsatsen kommer inte heller göra skillnad på begreppet krig och konflikt då det inte går att hitta någon skarp gräns mellan dem inom områdets alla olika begrepp.[13]

1.5.2 Doktrin

I uppsatsen anammar jag Försvarsmaktens definition av begreppet doktrin som lyder:

> Ett formellt uttryck för den kunskap och de föreställningar som utgör den viktigaste grunden för verksamheten inom det militära försvaret. [14]

Militär doktrin skall vara baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet.[15] Min tolkning av detta är att doktrinernas vetenskapliga bakgrund är militärteorin. Inom militärteorin ses kunskapen om krig och förmågan att förstå vilken karaktär krig tar som den mest centrala för att erhålla en seger. [16] Militärteoretikern Carl von Clausewitz som anses vara bland de mest inflytelserika militärteoretikerna genom tiderna utryckte detta synsätt enligt följande: [17]

> Den första, mest storstilade, och mest avgörande delen av den bedömning, som statsmannen och fältherren gör, är att han förstår innebörden av det krig, som han företar i dess relation till politiken och inte tar kriget för något eller vill göra det till något, som det med hänsyn till förhållandena inte kan vara. [18]

Clausewitz menar att det är nödvändigt att förstå krigets relation till dess omgivning för att på så sett kunna identifiera egna fördelar för att kunna utforma en vinnande strategi.

För att sammanfatta detta så har doktrinen således som funktion att fastställa den kunskap som anses nödvändig för att ge förståelse om krigets relation till dess omgivning för att i slutändan erhålla en seger.

---

[13] Försvarsmakten. *Militärstrategisk doktrin*. s.29-30
[14] Ibid s.9
[15] Ibid s.9
[16] Widén Jerker, Ångström Jan. *Militärteorins grunder* (Stockholm: Försvarsmakten, 2005) s.19-20
[17] Ironiskt nog anses Clausewitz egna teorier i vissa avseenden bidra till att krigets misstolkas. Kritiken riktar sig framförallt emot att Clausewitz förstår kriget som ett politiskt rationellt instrument och således bundet till staten. Det har emellertid förekommit krig på många platser innan dagens nationalstatsystem kom till och i regioner där det inte funnits stater. Kritikerna menar därför att Clausewitz generalisering inte är gilltig överallt utan snarare bundet till en västerländsk kontext. Widén et al, *Militärteorins grunder* s.31
[18] Clausewitz, Carl von, *Om kriget*, översättning Hjalmar Mårtensson, Klaus-Richard Böhme & Alf W. Johansson (Stockholm: Bonniers, 2002) s.44

1.6 Tidigare forskning

Jag har inte kunnat finna någon tidigare forskning med inriktningen att undersöka innehållet i *Militärstrategisk doktrin*.[19] Övlt Glenn Hartikainen har skrivit ett arbete[20] om den svenska doktrinutvecklingsprocessen men tar i sitt arbete inte upp något om innehållet i doktrinen utan berör endast utvecklingsprocessen. Således är detta mig veterligen det första arbete som görs med inriktningen att undersöka innehållet i *Militärstrategisk doktrin*.

1.7 Disposition

Uppsatsens övergripande design:

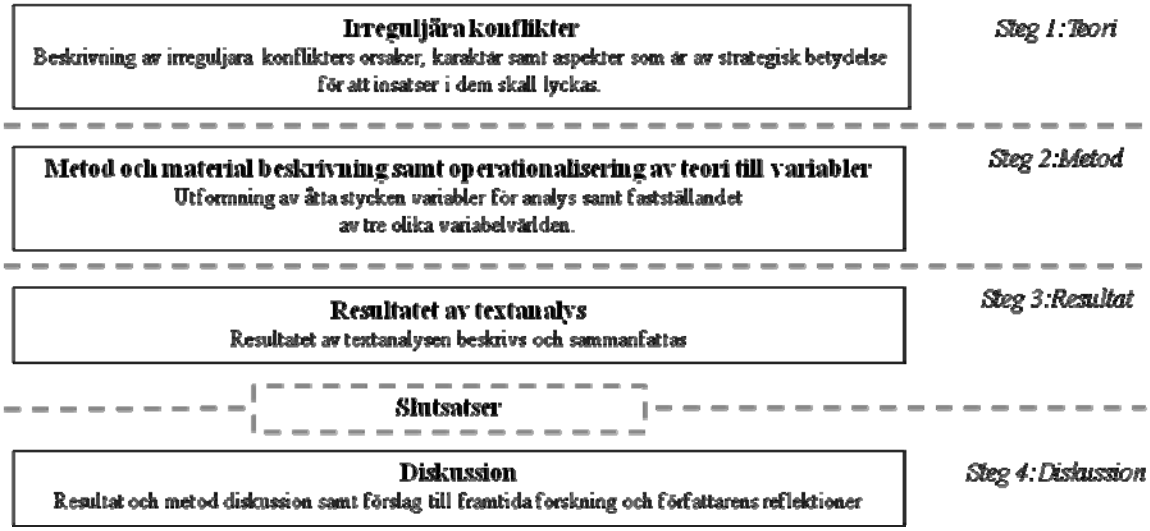

[19] Anna Lind biblioteket och Libris databaser. Sökord: ”militärstrategisk doktrin”, ”doktrin”.
[20] Hartikainen Glenn, *Från projekt till process? : Försvarsmaktens doktrinutveckling i går, i dag, i morgon* , C-uppsats 1442/7:1 (Stockholm: Försvarshögskolan, 2008) C-uppsats 1442/7:1

2 Teori

Begreppet irreguljära konflikter går att sätta samman med en militärteoretisk teoribildning. I det här kapitlet kommer jag att belysa generell kunskap om irreguljära konflikter. Kapitlet redogör kort om vad som anses vara orsakerna till konflikterna och vad som karaktäriserar dem samt åtta aspekter som anses vara viktiga för att insatser i konflikterna skall lyckas.

Teorin är baserad på Nils Marius Rekkedals bok *Incurgency and Counter-Insurgency.* Boken sammanfattar begreppet irreguljära konflikter och upprorsbekämpning. Som komplement till Rekkedals beskrivning av konflikterna har Tommas X. Hammes[21] originaltext använts samt grundaren till begreppet 4GW, William S. Linds *FMFM 1-A*. Utöver tidigare nämnda används Charles C. Krulak[22] för att närmare kunna belysa konflikternas intensitet. Samtliga verk om Irreguljära konflikter är valda utifrån ett samtidighetskriterium[23] eftersom det finns äldre litteratur som inte tar hänsyn till globaliseringen.

2.1 Irreguljära konflikters orsaker

Det är svårt att peka ut en ensam orsak till dessa konflikter, det är snarare så att det är ett flertal faktorer som spelar roll för att en konflikt skall bryta ut. På senare år har forskare börjat påpeka att globaliseringen kan leda till att vissa stater förlorar sin ställning hos befolkningen. Globaliseringen har inneburit snabba sociala och ekonomiska förändringar för många länder i tredje världen. Vissa staters regimer har haft svårt att anpassa sig till denna nya verklighet, där det gamla nu möter det nya. Förändringarna har ökat klyftorna mellan rika och fattiga, mellan myndigheter och dem myndigheterna utövar sin makt över. Klyftorna har i vissa fall skapat en allmän känsla av desperation där delar av befolkningen tappat sin tro på framtiden och statens förmåga att hjälpa dem. [24] Om staten tappar sin ställning hos befolkningen och invånarna inte längre riktar sin lojalitet mot staten utan istället vänder den till saker som klan, religion, kultur eller ideologi splittrar det landet inifrån. Innevånarna är inte längre beredda att slåss för sin stat utan slåss nu istället för mål som gagnar den valda gruppens intresse. Detta ger utrymme för etniska eller kulturella grupper som ansetts sig förtryckta att försöka skapa egna stater när den gamla nu inte klarar av att göra motstånd. [25]

---

[21] Thomas X. Hammes, ”War evolves into the fourth generation”, *Contemporary Security Policy*,26:2,189 — 221,Augusti 2005, s. 212 Hämtat från http://dx.doi.org/10.1080/13523260500190500

[22] Krulak, Charles C. Speech before the National Press Club, Washington, D.C, October 10, 1997, Hämtat från Rekkedal, *Insurgency and Counter-Insurgency*. s.48 samt Krulak, Charles C. ”The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War”, *Marines Magazine*, January 1999, Hämtat från http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/usmc/strategic_corporal.htm

[23] Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud Lena. *Metodpraktikan* (Stockholm: Norstedts Juridik, 2007) s.320

[24] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency*. s.107

[25] William S Lind, ”Draft, FMFM 1-A Fourth generation war Imperial and Royal Austro-Hungarian Marine Corps”, Defense and the National Interest, s.4 Hämtat från http://www.d-n-i.net/lind/4gw_manual_draft_3_revised_10_june_05.doc

2.2 Irreguljära konflikternas karaktär

För att beskriva konflikternas karaktär använder jag konflikternas *aktörer*, *metoder* och *intensitet* vilket anses vara de vanligaste grunderna för att klassificera olika typer av konflikter.[26]

2.2.1 Irreguljära konflikters aktörer och deras målsättning

De irreguljära aktörerna består oftast av en etnisk grupp eller motståndsmän med en politisk agenda av något slag. Detta är emellertid inte en absolut sanning utan aktörerna kan även bestå av andra grupper med andra agendor och det är viktigt att inte klassificera aktörerna innan det är säkert vad det faktiskt är för grupp som utgör motståndet och vilket mål de vill uppnå.[27] Det händer även att flera olika grupper med från början olika agendor sluter samman under ett gemensamt mål, t.ex. som att störta en regim, kasta ut en ockupationsmakt eller kriminella gäng som har ekonomiska intressen i konflikten. Detta gör att aktörerna, och framförallt deras målsättningar kan bli väldigt svåra att urskilja då gruppernas ursprungliga agendor förefaller som oförenliga med varandra.[28] Den amerikanske generalen Tony Zinni har utryckt detta på ett tämligen smakfullt sätt.

> (…) In a place like Iraq, you're dealing with the jihads that are combating to raise hell, crime on the streets that's rampant, ex-Ba'athists that are still running around, and the potential for this country to fragment: Shi'ia on Shi'ia, shi'ia on Sunni, Kurd on Turkomen. It's a powder keg.[29]

För soldaterna ute på fältet ställs detta på sin spets då de irreguljära aktörerna sällan bär uniform eller tecken som skiljer dem från civilbefolkningen. Skiljelinjerna mellan civila, kriminella och kombattanter blir därför nästintill omöjliga att urskilja för en soldat ute på fältet. [30]

2.2.2 Metoderna som används i irreguljära konflikter

Metoderna som används av de irreguljära aktörerna varierar mycket beroende på vilket mål aktörerna har och vilka metoder som lönar sig bäst för detta mål. Det lönar sig t.ex. inte att slåss konventionellt mot en starkare motståndare eftersom så fort ett mål blir tydligt för motståndaren kommer detta att attackeras och förstöras.[31] Då väljer istället aktörerna alternativa nätverk för att föra kriget och undviker ofta direktkonfrontation om det inte lönar sig. [32] Thomas X. Hammes har skrivit följande om de metoder som används i irreguljära konflikter.

> 4GW uses all available networks – political, economic, social and military – to convince the enemy's political decision-makers that their strategic goals are either unachievable or too costly for the perceived benefit. [33]

---

[26] Widén et al, *Militärteorins grunder*. s.36
[27] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.122
[28] Ibid s.290
[29] Zinni Tony (Arlington, VA: Forum 2003 Gateway Marriott, 4 September 2003) citerad i Gary I. Wilson, *Judo of Fourth Generation Warfare* (Washington, D.C: INFOWARCON, 1-3 Oktober 2003) Hämtat från http://www.d-n-i.net/fcs/pdf/4gw_judo.pdf omnämnd i Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.36-37
[30] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.49
[31] Hammes, "War evolves into the fourth generation" s.212
[32] Ibid s.190
[33] Ibid s.190

I grunden handlar det om gerillakrigföring och asymmetrisk krigföring med inslag av terrorism. Terror som en metod i krigföring kan ge en stor asymmetrisk effekt trots att ett attentat i sig endast innebär ett mindra antal död och skadade. Media bär en del av ansvaret för att terrordåden ger så stor effekt och anklagas ofta för att de snabbt rapporterar ogenomtänkta reportage utan vidare analys.[34]

Valet av asymmetriskkrigföring är ur ett logiskt perspektiv det naturliga metodvalet för att slå en starkare motståndare om den egna sidan inte förfogar över resurser för att föra en konventionell strid. Detta eftersom att välja asymmetri som medel i teorin innebär att ett svagt land kan slå en motståndare mångfaldigt starkare som t.ex. USA.[35]Historien har även utvisat att den som använt sig av denna typ av krigföring oftast fått igenom stora politiska förändringar oavsett om kampen vunnits eller förlorats.[36]

2.2.3 Irreguljära konflikters intensitet

På grund av att aktörerna tillämpar olika metoder beroende på vilket mål de eftersträvar gör det att konflikternas våldsnivå kan variera väldigt mycket. Intensiteten varierar inte bara i tid utan även i rum eftersom det kan röra sig om många olika grupper som verkar oberoende av varandra och oavsett om en grupp för tillfället inte använder våld betyder inte det att andra grupper också avstår från attacker. De stora variationerna i våldsnivån gör att det blir väldigt svårt att avgöra hur stort hotet är från attacker eller att anpassa den egna våldsnivån utan att eskalera onödigt mycket. Charles C. Krulak kallar detta för ”Tree block war” och sammanfattar fenomenet så här.

> In one moment in time, our service members will be feeding and clothing displaced refugees – providing humanitarian assistance. In the next moment, they will be holding two warring tribes apart – conducting peacekeeping operations. Finally, they will be fighting a high lethal mid-intensity battle. All on the same day, all within three city blocks. It will be what we call the three block war.[37]

Konflikter pågår ofta under längre tidspann och kan pågå med varierande intensitet i decennier, t.ex. varade konflikten i Kambodja i nästan 40 år.[38] Detta gör att det ofta krävs stora och långsiktiga åtaganden för att kunna finna en lösning på konflikterna.[39]

2.3 Aspekter med strategisk betydelse i irreguljära konflikter

Följande åtta aspekter har angetts i litteraturen som särskilt betydelsefulla för att en insats skall nå sitt mål i irreguljära konflikter.

2.3.1 Civila samhällets roll

Civilbefolkningen och samhället har särskilt betydelsefulla roller i irreguljära konflikter. De utgör nämligen ofta basen för upprorsmännens krigföringsapparat.[40] För att lyckas föra ett krig mot staten behöver upprorsmännen förfoga över områden där de kan uppträda utan att riskera attacker från regimen eller andra styrkor.[41] Upprorsmännen

---

[34] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency* s.177
[35] Ibid s.135
[36] Hammes, “War evolves into the fourth generation” s.204-205
[37] Krulak, Charles C. *Speech before the National Press Club*, Washington, D.C, October 10, 1997, Hämtat från Rekkedal, *Insurgency and Counter-Insurgency* s.48
[38] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.168-169
[39] Hammes, “War evolves into the fourth generation” s.206
[40] Ibid s.206-207
[41] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.112

behöver således områden där den lokala befolkningen skyddar upprorsmännen. Om inte upprorsmännen får stöd från befolkningen är det knappast troligt att de kommer lyckas vinna sin kamp.[42] Dessvärre leder detta till att civilbefolkningen får en strategisk betydelse och dras indirekt in i konflikten vare sig de vill eller inte. Ofta leder även detta till att civila utsätts för grova övergrepp om de anses stödja fel part i konflikten eller inte vara tillräckligt lojala mot upprorsmännen.[43]

Samhället erbjuder idag många produkter som har dubbla användningsområden. I Irak har mobiltelefoner använts för att utlösa fjärrstyrda bomber och under attackerna den 11 september fick vanliga passagerarflygplan fungera som bomber. Detta gör att samhället i vissa avseenden ersatt en traditionell krigföringsapparat. Upprorsmännen utnyttjar de funktioner som samhället erbjuder för att kunna fortsätta sin kamp och slipper således skydda vitala underhållsdelar och kan istället fokusera på offensiva handlingar.[44]

Utöver de resurser samhället erbjuder är det vanligt att det förekommer externa sponsorer som har egna intressen i konflikten. Dessa kan ibland vara mer betydelsefulla än de resurser upprorsmännen själva kan införskaffa på hemmaplan.[45] Ett exempel på externa sponsorer betydelse är det afghansk-sovjetiska kriget. USA stödde Afghanistans Mujaheddinrörelse med luftvärnsvapen vilket ledde till att Sovjet fick stora problem.

2.3.2 Lokala och kulturella aspekter

När statens inflytande minskar i ett land blir det som påverkar invånarna alltmer lokalt istället för regionalt.[46] Det betyder att många konflikter eller tvistefrågor i området ofta har lokalt ursprung vare sig de är kulturella eller politiska. Därför är det väldigt viktigt att den styrka som slåss mot upprorsmännen har förståelse för den lokala kulturen, politiken, stamtillhörighet, traditioner eller andra aspekter som påverkar invånarnas vardag.[47] Saknar styrkan lokal förståelse finns det stor risk att felbedömningar görs vilket i slutändan kan få strategiska konsekvenser.[48] Exempelvis kan metoder som anses ge gott resultat ses som stötande av befolkningen på grund av deras kultur eller religion. Uppfattas inte detta av den närvarande styrkans ledning kan det leda till att civilbefolkningen anser sig kränkta och istället riktar sitt stöd mot upprorsmännen.[49] Har däremot styrkan kunskap om den lokala kulturen kan denna användas för att utforma alternativa metoder som ger goda resultat och samtidigt minimerar våldsanvändningen.[50] Det är således viktigt att kunskap om de lokala förhållandena finnas inom alla ledningsnivåer och att strategi, taktik och metoder anpassas efter dessa.[51] Slutligen är det viktigt att inte ta lärdomar från en konflikt till en annan utan att ta hänsyn till hur komplex den egentliga verkligheten är. Görs detta kan det resultera i felbedömningar och att tidigare misstag återupprepas.[52]

---

[42] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.119
[43] Ibid s.120
[44] Hammes, ”War evolves into the fourth generation” s.206-207
[45] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.119
[46] Lind, ”FMFM 1-A” s. 28-29
[47] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.341
[48] Ibid s.342
[49] Lind, ”FMFM 1-A” s.7
[50] Ibid s.28-30
[51] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.323-324
[52] Ibid s.353

2.3.3 Förändrat behov av underrättelser

Det är viktigt att underrättelser och underrättelsestrukturen anpassas efter behovet vid dessa typer av insatser. Eftersom det kan vara svårt att skilja aktörerna från civilbefolkningen krävs underrättelser som kan underlätta identifieringen av upprorsmännen. Saknas dessa typer av underrättelser finns det istället risk för att oskyldiga civila drabbas vilket kan leda till dåliga relationer med befolkningen och att upprorsmännens stöd ökar. En normal militär underrättelsestruktur är dessvärre inte anpassad för att klara av dessa uppgifter. Underrättelsestrukturen måste därför anpassas för att kunna klara av andra saker än det traditionella informationsbehovet. En övergripande lägesbild av området, information om vilka som har makt, släktband och religiösa och kulturella aspekter är viktigare än traditionella underrättelseanalyser.[53]

Strukturen bör även ändras så att informationen når alla ledningsnivåer där det finns behov och inte bara kompani- eller bataljonschefer. Informationsflödet fungerar så att informationen kommer från de som är ute och arbetar på fältet och har en uppfattning om den lokala lägesbilden. Den skall sedan spridas upp i organisationen, kontra att generell information kommer uppifrån utan egentligt värde för lokalbilden och dessvärre ofta är alldeles för generell eller kommer försent.[54]

2.3.4 Medias förändrade roll

Media har fått en allt större roll i dagens konflikter. Dagens massiva mediebevakning gör att förhållandevis små incidenter snabbt kan få strategisk betydelse. Fenomenet brukar kallas ”CNN effekten” eller ”Al-Jazeera effekten” och dessa mediestormar kan på väldigt kort tid ge stora effekter på den allmänna opinionen i ett land. En del som arbetar i Irak anser att media lett till försvårningar att få ett stöd hos lokalbefolkningen för de amerikanska styrkorna.[55]

Media påverkar emellertid inte bara opinionen i konflikområdet. Genomslaget syns även kraftigt i staters hemmaopinion. Ett exempel på detta är de bilder som visades i media i Storbritannien 2004. Bilderna visade övergrepp på krigsfångar utförda av brittiska soldater. Efteråt visade det sig att bilderna var förfalskade men dessvärre var skadan redan skedd och stödet för den brittiska insatsen svängde kraftigt.[56]

2.3.5 Krigföringens nya nivåer

Krigföringens nivåer är både ett verktyg för att analysera och att föra krig.[57] Det har vanligtvis delats upp i en strategisk, operativ och en taktisk nivå. Det har emellertid skett en viss förskjutning i dessa förhållanden. Gränsen mellan de olika nivåerna har blivit otydligare och som tidigare sagts kan media ge små, taktiska incidenter en strategisk betydelse vilket innebär att nivåerna idag snarare går ihop med varandra. Förskjutningen i nivåerna gör att det ställs större krav på de som deltar i konflikten, och begreppet ”den strategiske korpralen” har fått gestalta fenomenet att en soldats åtgärder ibland kan vara avgörande för om en insats lyckas eller misslyckas.[58]

---

[53] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.313-314
[54] Lind, ”FMFM 1-A” s.31
[55] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.104
[56] Ibid s.105
[57] Widén et al, *Militärteorins grunder.* s.11
[58] Krulak, Charles C. ”The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War”, *Marines Magazine*, January 1999. Hämtat från http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/usmc/strategic_corporal.htm

En del teoretiker menar att den klassiska indelningen inte längre räcker till som analysverktyg för irreguljära konflikter eftersom det ofta i irreguljära konflikter finns flera olika mål på olika nivåer. William S. Lind anser att det tillkommit tre nya plan till varje nivå. Han påstår att det bör tilläggas ett moraliskt, mentalt och fysiskt plan till varje nivå. Lind anser att det moraliska planet är det viktigaste och går att likna med den strategiska nivån, det mentala det näst viktigaste och det fysiska det minst betydelsefulla. Innebörden av dessa plan är förenklat att om motståndaren påverkas på det fysiska planet kommer detta att ge effekter i det mentala och moraliska planet. Det behöver dock inte vara så att det som ger gott resultat i det fysiska planet ger bra resultat i de övriga planen. Det är snarare så att det som ger goda resultat i det fysiska planet kan vara förödande för det mentala och moraliska. T.ex. kan en brigad som använder massivt våld för att ta ett område med gerillasoldater. Detta kan ge snabba resultat i det fysiska planet men befolkningen som drabbas av våldet kommer att avsky soldaterna och troligen stödja gerillan ännu mer efter brigadens anfall. Effekten har således blivit ett katastrofalt nederlag på det moraliska planet.[59]

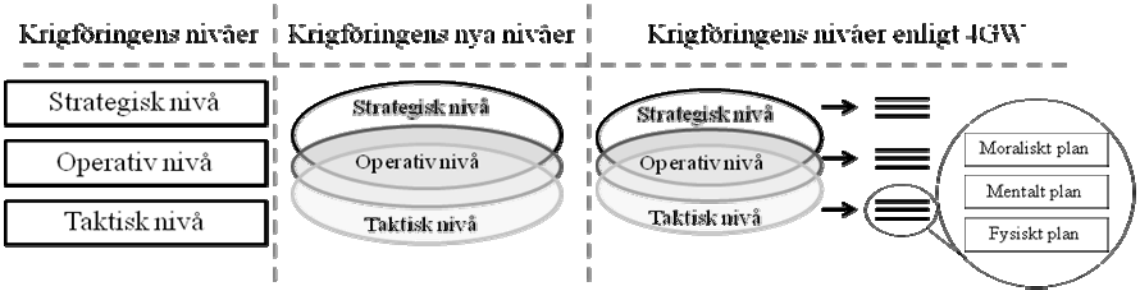

Tabellen visar de klassiska, de förskjutna samt de nya nivåer som Lind anser behövs.

2.3.6 Utformning av strategi i irreguljära konflikter

> The fact that the root of Fourth Generation war is a political, social and moral phenomenon, the decline of the state, means that there can be no purely military solution to Fourth Generation threats. Military force is incapable, by itself, of' restoring legitimacy to a state.[60]

För att forma strategier för dessa typer av konflikter är det viktigt att de som planerar insatsen förstår att konflikterna i grunden orsakas av politiska, etniska eller sociala problem. Dessa typer av problem är av sin karaktär svåra att lösa med endast militära medel. Således krävs även civila och politiska insatser för att nå en varaktig lösning. Saknas denna insikt finns det risk att hela insatsen misslyckas och måste planeras om från början vilket kan medföra enorma kostnader. Det är därför viktigt att ha realistiska planer för hur konflikterna skall hanteras. Planeringen bör vara fullt objektiv och från början innefatta civila inslag för att möjligöra stabiliseringsoperationer eller nationsuppbyggnadsoperationer. Om detta inte görs och det istället sätts orimliga förhoppningar på små militära styrkor eller att konflikterna skall lösa sig självt kommer det istället att kosta mer i slutänden.[61] Insatsen bör således innehålla både civila och militära inslag som samordnas och koordineras för att få ut önskad effekt.[62] Målet med insatsen är att motivera motståndaren att sluta attackera eller göra motstånd även om denna fortfarande

[59] Lind, ”FMFM 1-A” s.6-7
[60] Ibid s.4
[61] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.356
[62] Ibid s.347

har förmåga att fortsätta slåss.[63] Målet blir därför mer konkret att med hjälp av civila/politiska åtgärder försöka vinna stöd hos befolkningen och samtidigt minska stödet för upprorsmännen eller få dem att förbli neutrala.

2.3.7 Operationskonst i irreguljära konflikter

Operationer mot en gerillarörelse eller upprorsmän kallas för Counter-Insurgency operationer (COIN operationer) och skiljer sig från vanlig operativ planering. Skillnaden mellan COIN och vanlig operativ planering rör bland annat de så kallade *operationslinjerna*. Eftersom den strategiska *tyngdpunkten* oftast är av en politisk, social eller etnisk karaktär i irreguljära konflikter och att de militära åtgärderna endast är en del av helheten kräver detta att chefer måste använda flera operationslinjer samtidigt vid COIN operationer. Militära, ekonomiska, sociala måste vara synkroniserade med varandra så att alla *avgörande punkter* leder mot den övergripande tyngdpunkten.[64] Svårigheterna med att ha flera operationslinjer och avgörande punkter inom flera olika områden är framförallt att veta vilken effekt operationerna får eftersom delmålen kan vara av en abstrakt karaktär, framförallt när det kommer till de sociala aspekterna. Därför är det viktigt att hela tiden utvärdera resultatet av operationerna och använda sig av experter som kan hjälpa till att tolka resultaten. Om inte detta görs finns en risk att insatserna inte passar det rådande läget och kanske till och med ger en motsatt effekt från den övergripande målsättningen.[65]

Nyckeln till framgång är att först klara ut vilket budskap som skall sändas ut från de som genomför insatsen till befolkningen i insatsområdet. Därefter bestämma i vilket nätverk budskapet skall sändas ut genom (media, ekonomiska åtgärder, politiska åtgärder m.fl.) och vilka resurser som krävs för att sända ut budskapet. För att slutligen utforma ett utvärderingssystem för att veta om budskapet fått önskad effekt.[66]

2.3.8 Riktlinjer för militära medel i irreguljära konflikter

> Essential though it is, the military action is secondary to the political one, its primary purpose being to afford the political power enough freedom to work safely with the population.[67]

De militära delarna i en insats bör användas för att genomföra punktinsatser mot upprorsmännen och med stöd från polis och övriga regeringsfunktioner genomföra informations- och förtroendeskapande operationer för att isolera upprorsmännen och minska våldet i området. Metoderna som kan användas i denna typ av konflikt är många. En viktig aspekt är att konventionella metoder kan användas okonventionellt med gott resultat t.ex. visa styrka snarare än att använda våld för att slå mot fienden. Genom att använda okonventionella metoder på detta sätt kan en styrka skrämma, stödja motståndare till upprorsmännen eller störa upprorsmännen för att på så vis bygga upp en omgivning av skräck och förvirring för dem.[68]

---

[63] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.357
[64] Ibid s.292
[65] Ibid s.287-289
[66] Hammes, ”War evolves into the fourth generation” s.209
[67] Galula David. *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice(*Westport: Praeger Security International, 1964) s. 89. Hämtat från Rekkedal, *Insurgency and Counter-Insurgency* s.278
[68] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency* s.357-358

3 Material och metod

3.1 Material

Efter kalla krigets slut förändrades Sveriges säkerhetspolitiska läge. Detta medförde att Försvarsplanering ändrades från att planlägga ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar. Detta ledde fram till att ett nytt behov av en tydligare vägledning i hur stridskrafterna skulle användas. År 2002 fastställdes den första av de nya doktrinerna. I samband med detta startade Försvarsmakten en process för att förändra sin strategiska kultur. Förändringen innebar att grunden för verksamheten tydligare tar sin utgångspunkt i militärvetenskapen.[69]

> Militärstrategisk doktrin syftar till att förmedla ett gemensamt förhållningssätt, inklusive en gemensam nomenklatur, för användande av militära medel och metoder.[70]

Materialet i uppsatsen består av Försvarsmaktens *Militärstrategisk doktrin* som även är den analysenhet[71] som undersöks. *Militärstrategisk doktrin* utgör den första delen i en doktrinserie med totalt fem delar. Den är överordnad de övriga doktrinerna i serien och är av en generell och övergripande karaktär. Innehållet i doktrinen inriktas mot att definiera och förklara olika begrepp snarare än att ge insatsspecifika riktlinjer. [72]

3.2 Metod

För att *Militärstrategisk doktrin* skall vara relevant som vägledning för att lösa Försvarsmaktens uppgifter i irreguljära konflikter har jag utifrån specifika delar av teoribildningen (kapitel 2.3) operationaliserat och konkretiserat teorin till åtta operationella indikatorer[73] som jag kommer att benämna variabler[74]. Variablerna kommer att tilldelas ett variabelvärde[75]. Med begreppet variabelvärde menar jag om variablernas innebörd återfinns i analysenheten. Variabelvärdena som kommer användas är: JA, NEJ och DELVIS. Variabelvärdena kommer att presenteras i en datamatris[76] där de betraktas med ett öppet förhållningssätt[77]. Datamatrisen kommer slutligen att användas för att kunna svara på uppsatsens frågeställning.

Metoden är en kvalitativ textanalys[78] av Försvarsmaktens M*ilitärstrategisk doktrin*. Inriktningen med analysen är att systematisera och klassificera doktrinens innehåll. Textanalysen har gjorts genom att jag läst teorin och materialet om vartannat flera gånger för att undersöka innehållet. Metoden har därför inte varit linjär utan cyklisk eftersom jag flera gånger pendlat mellan teori och material. Inriktningen med analysen var att enskilt undersöka analysenheten en gång för varje variabel.

---

[69] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin. s.3*
[70] Ibid s.9
[71] Esaiasson et al, *Metodpraktikan.* s.51
[72] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.10 -11
[73] Esaiasson et al, *Metodpraktikan.* s.59 -60
[74] Ibid s.54
[75] Ibid s.58
[76] Ibid s.48
[77] Ibid s.245
[78] Ibid s.237- 256

3.2.1 Metodval och validitet

Metodvalet i uppsatsen skulle kunna vara att jämföra den svenska doktrinen med ett annat lands doktrin, genomföra intervjuer med officerare som använder doktrinen eller göra en kvantitativ innehållsanalys[79] utifrån ord. Dessa tre sätt skulle emellertid leda till att validiteten i uppsatsen skulle kunna bli bristande. En utländsk doktrin kan ses som normerande för sitt eget land och dess försvarsmakt och skulle därför inte ge en rättvis bild om den jämfördes mot den svenska. Intervjuer skulle inte svara på vad doktrinen innehåller utan istället ge officerarnas bild av vad den innehåller. Att göra en kvalitativ innehållsanalys av doktrinen skulle även detta vara svårt eftersom det råder en sådan begreppsförvirring inom området. Därför har jag istället valt en metod som är kvalitativ och tillåter mig att analysera doktrinens innehåll trots den begreppsförvirring som råder vilket jag anser ger bättre validitet än ovanstående metoder.

3.2.2 Reliabilitet

Med uppsatsens reliabilitet[80] menar jag om uppsatsens resultat är möjligt att reproducera av en annan forskare. I den här uppsatsen beror reliabiliteten i stor grad av forskarens förståelse för teorin, operationaliseringen av variablerna samt tolkningen av analysenheten. Eftersom det är nästintill omöjligt att tolka ett innehåll likadant av två olika personer (beroende på deras förförståelse) anser jag att begreppet reliabilitet är svårt att tillämpa i en kvalitativ textanalys.

3.3 Variabler för analys

Utifrån kapitel 2.3 har följande variabler valts för att användas i analysen. Variablerna har tilldelats en innebörd som anses vara betydelsefulla för att insatser skall lyckas i irreguljära konflikter. Variablerna kommer att användas för att värdera om *Militärstrategisk doktrin* är relevant som vägledning för att lösa Försvarsmaktens uppgifter i irreguljära konflikter. Nedan beskrivs variablerna med fet stil och dess innebörd med brödtext.

- **Civila samhällets roll (Civ)**
  Samhället, civilbefolkningen och i vissa fall utomstående sponsorer utgör grunden till aktörernas krigföringsapparat. Samhället erbjuder teknik med dubbla användningsområden och civilbefolkningen erbjuder skydd mot angrepp. Således har inte aktörerna en synlig organisation som går att bekämpa med militära medel.

- **Lokala och kulturella aspekter (Lok)**
  Konflikter och tvistefrågor i området har lokala ursprung samt förstå de lokala och kulturella aspekter som påverkar lokalbefolkningens vardag och vikten av att anpassa strategi, taktik och medel efter de omständigheter som råder för att insatsen skall lyckas.

- **Förändrat behov av underrättelser (Und)**
  Underrättelser bör anpassas för att ge övergripande lägesbilder om området, information om vilka som har makt, släktband och religiösa och kulturella aspekter samt att informationen når alla ledningsnivåer.

---

[79] Esaiasson et al, *Metodpraktikan.* s.223
[80] Hartman Jan, *Vetenskapligt tänkande* (Studentlitteratur, 2004) s.146

- **Medias förändrade roll (Med)**
  Medias rapportering kan snabbt ge små incidenter strategiska konsekvenser både i konfliktområdet och i en eventuell hemmaopinion.

- **Krigföringens nya nivåer (Niv)**
  Krigföringens nivåer har förskjutits vilket göra att taktisk och strategisk nivå kan gå ihop med varandra samt att de nuvarande nivåerna inte fullt räcker till som verktyg vid planering därför att de endast tar hänsyn till de militära förhållandena i konflikten.

- **Utformning av strategi i irreguljära konflikter (Str)**
  Den övergripande strategin bör utformas så att civila, politiska och militära insatser samordnas för att minska motståndarens vilja att använda våld.

- **Operationskonst i irreguljära konflikter (Opr)**
  Operationer i skall planeras så ”flera operationslinjer” (militära, ekonomiska och sociala) används samtidigt. Dessa skall vara synkroniserade så att alla ”avgörande punkter” leder mot den övergripande ”tyngdpunkten”. Detta kräver en konstant utvärderingen av operationerna så att de passar det rådande läget.

- **Riktlinjer för militära medel i irreguljära konflikter (Mil)**
  De militära delarnas mål är att minska våldsanvändningen och möjligöra civila insatser och utveckling av samhället. Insatserna mot upprorsmännen bör bestå av punktinsatser och breda förtroendeskapande operationer.

4 Resultat

I det här kapitlet kommer resultatet av min analys att beskrivas i kronologisk ordning för att slutligen sammanfattas. Resultaten är det variabelvärde som tilldelats variabeln beroende på om variabelns innebörd återfunnits i doktrinen.

4.1 Civila samhällets roll

I doktrinens andra kapitel under rubriken *samhällsutvecklingen* går det att läsa att våld riktas mot samhällsviktiga funktioner, civilbefolkningen och hjälporganisationer vid konflikter. Motiven bakom detta är att dessa aktörer är enkla mål, mer sårbara och att det är lättare att driva igenom krav då en folkopinion har lägre tolerans mot hot om eller direkt vålds utövning mot civila.[81]

I samma kapitel under rubriken *Asymmetri – ett tillstånd av obalans* går det att läsa att det kan uppstå en moralisk obalans mellan parterna och att den ena parten t.ex. kan använda sig av barnsoldater eller utnyttja civilbefolkningen som gisslan eller mänskliga sköldar.[82]

Under stycket *Aktörer och syften* går det att läsa att det finns aktiva och passiva aktörer i en konflikt. Doktrinen anger de aktiva aktörerna som de aktörer som aktivt verkar i konflikten, medan den benämner civilbefolkning som ett exempel på en passiv aktör som berörs av konflikten. [83]

---

[81] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.23
[82] Ibid s.28
[83] Ibid s.27

De två översta styckena antyder att civilbefolkningen utnyttjas för att olika aktörer skall kunna nå sina mål i konflikter. I det tredje stycket benämns dock civilbefolkningen som en passiv aktör som endast berörs av konflikten. Utöver detta finns det inget mer som omnämner att civilbefolkningen, samhället eller utomstående aktörer kan utgöra en viktig roll i en konflikt. På grund av att detta är den enda information som återfinns om det civila samhällets roll och att doktrinen inte uttalat förklarar att samhället och civilbefolkningen utgör en strategisk aspekt för att nå insatsens mål kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **NEJ**.

4.2 Lokala och kulturella aspekter

I det femte kapitlet under rubriken *Handlingsfrihet* går det att läsa:

> Förutsättningen för att statsmakterna – nationellt och internationellt - skall kunna ha handlingsfrihet avseende val av medel och metoder vid kris- och konflikthantering i fred och krig är att tillgängligheten på militära resurser i olika tidsperspektiv kan *anpassas* till rådande läge och att former för *samverkan* är utvecklade. [84]

Senare i texten beskrivs även begreppet anpassning och att det är en förutsättning för att rätt slag av militära medel, med rätt kvantitet och kvalitet skall sättas in på rätt plats i rätt tid.[85]

I doktrinens andra kapitel under rubriken *aktörer och syften* går det att läsa att *”Kampen mellan olika aktörer har sin grund i strävan att erövra eller bevara materiella och immateriella värden”*[86].

I doktrinens sjunde kapitel under rubriken *De militära basfunktionerna* står det*:*

> För att kunna påverka motståndaren i en konflikt måste det först och främst finnas resurser tillgängliga för verkan, anpassad efter den aktuella miljön – på marken, i luften, på och under havsytan samt på informationsarenan.[87]

Det första stycket visar att doktrinen ser det som nödvändigt att anpassa militära resurser till det rådande läget. I det andra stycket går det att urskilja att doktrinen tar upp vad som orsakar kampen mellan olika aktörer och i det tredje att tillgängliga resurser är anpassade efter den aktuella miljön för att påverka motståndaren. Utöver dessa tre delar som behandlar orsaker till kampen mellan olika aktörer och vikten av att anpassa militära resurser (vilka jag upplever som allmängiltiga och för ospecificerade) finns det inget som påpekar betydelsen av att lokal och kulturell förståelse är väsentliga delar för att kunna göra detta i irreguljära konflikter. Därför kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **NEJ**.

---

[84] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.59
[85] Ibid s.59
[86] Ibid s.26
[87] Ibid s.76

4.3 Förändrat behov av underrättelser

I doktrinens sjunde kapitel under rubriken De *militära basfunktionerna* beskrivs funktionen underrättelser och att den är nödvändig för att ge relevant och säker information om vad som sker och kan ske för att kunna avgöra var, när och i vilken form verkan skall ske. Underrättelser omfattar bearbetad och värderad information om motståndaren, operationsområdet och civilläget.[88] Det går i slutet av stycket att läsa: *”Som ett nödvändigt stöd till de övriga basfunktionerna krävs också annan information, exempelvis avseende miljö, eget läge och stridsvärde samt civila förhållanden.”*[89]

Detta är det enda stycke i doktrinen som berör begreppet underrättelse. Det påvisar att underrättelser är viktiga och att civilläget är en del av den information som krävs. Dock avslutas stycket med att ange information om civila förhållanden som ett komplement till de vanliga underrättelserna. På grund av att detta är det enda stycke som tar upp underrättelser och att informationen om civila förhållanden endast ses som ett komplement då det istället bör vara det centrala i en irreguljär konflikt kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **NEJ**.

4.4 Medias förändrade roll

I kapitel två i doktrinen under rubriken *Komplexitet* beskrivs att medias rapportering kan påverka konflikters förlopp och dess utgång. Media kan även utnyttjas av olika aktörer i konflikten för att i förlängningen påverka en folkopinion att ta ställning i konflikten. Slutligen sammanfattas media som en aktör som bidrar till konflikters komplexitet.[90]

Detta är det enda som står skrivet i doktrinen om media och dess betydelse i doktrinen. Denna del påvisar att media spelar en viktig roll i en konflikts förlopp och visar även på att media kan påverka utgången av en konflikt. Dock är detta stycke endast sju rader långt och det ger inte enligt mig en tillräckligt bra bild om hur stor påverkan media faktiskt har i en konflikt. Därför kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **DELVIS**.

---

[88] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.76 -77
[89] Ibid s.77
[90] Ibid s.18

4.5 Krigföringens nya nivåer

I doktrinens sjätte kapitel under rubriken *Krigföringens nivåer* förklaras detta begrepp som fyra nivåer militär verksamhet kan delas in i. Nivåerna är politisk strategisk, militär strategisk, operativ och taktisk nivå.[91] Sammanhanget mellan ledningsnivåer och krigföringsnivåer beskrivs enligt följande.

Krigföringsnivå	**Verksamhet**	**Organisation**
Politisk-strategisk nivå	Samordning av alla tillgängliga säkerhetspolitiska medel (diplomatiska, ekonomiska, militära etc)	Regeringen *North Atlantic Council* (NAC) Europeiska rådet (ER)
Militärstrategisk	Samordning av militära maktmedel på nationell eller multinationell nivå, inom en eller flera krigs- skådeplatser	Högkvarteret (HKV) *Supreme Headquarters Allied Powers Europe* (SHAPE) *Operational Headquarters* (OHQ)
Operativ nivå	Samordning av taktisk verksamhet i större operationer i ett operationsområde	Operativa insatsledningen (OPIL) *Regional Command* (RC) *Combined Joint Task Force HQ* (CJTF HQ) *Force Headquarters* (FHQ
Taktisk nivå	Samordning av taktisk verksamhet inom enskilda slag och mindre operationer	Taktiska kommandon Kårer Divisioner Militärdistrikt

Tabellen är hämtad från sidan 71 i Försvarsmaktens *Militärstrategisk doktrin*.

Senare i samma kapitel beskrivs samspelet mellan nivåerna och att det kan överlappa varandra på grund av konfliktens komplexitet. Detta leder till en så kallad ”dragspelseffekt” vilket gör att nivåerna förskjuts och att taktiska händelser får direkt operativa eller strategiska konsekvenser vilket kan medföra att ledningsförhållandena förändras.[92]

Krigföringens nivåer och ledningsförhållandena till varje nivå beskrivs i doktrinen på ett tydligt sätt. Det går även att se att doktrinen delat upp den strategiska nivån i en politisk-strategisk och en militärstrategisk nivå. Nivåerna behandlar dock endast de militära delarna och nämner inte att verktyget kan vara opålitligt och inte ses som fullt tillämpbart i alla typer av konflikter därför kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **DELVIS**.

4.6 Utformning av strategi i irreguljära konflikter

I kapitel tre under rubriken *Multifunktionella insatser* beskriver doktrinen att de flesta av dagens insatser kräver mer än militära lösningar och benämner dessa som ”komplexa konflikter”. I mitten av stycket går det att läsa:

> En framgångsrik hantering av sådana konflikter ställer särskilda krav på ett långsiktigt perspektiv och en helhetssyn som omfattar diplomatiska, ekonomiska, militära, civila och humanitära inslag. Konfliktlösning, försoning, förtroendeskapande åtgärder och institutionellt bistånd är väsentliga komponenter för att uppnå en varaktig lösning.[93]

[91] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.69-70
[92] Ibid s.71-73
[93] Ibid s.34

Senare under samma rubrik står följande:

> Därför är det viktigt med samordning, dels mellan militära och civila insatser, dels mellan insatser och informationsåtgärder. Exempelvis kan diplomatiska ansträngningar utan koppling till militära handlingsmöjligheter vara fruktlösa. Samordning mellan olika icke-statliga aktörer i fält är också viktigt.[94]

Jag anser att ovanstående ger en god förklaring på hur strategi i irreguljära konflikter bör utformas. Begreppet ”komplex konflikt” används istället för irreguljär konflikt men innebörden ges en liknande betydelse. Vikten av att samordna civila och militära insatser tydliggörs även på andra platser i doktrinen dock i en nationell kontext.[95] Jag anser att doktrinen i det här fallet återger att det är viktigt att samordna civila och militära åtgärder för att nå en varaktig lösning och kommer därför att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **JA**.

4.7 Operationskonst i irreguljära konflikter

I kapitel sex under rubriken *operativ nivå* går det att läsa följande:

> Operationskonst omfattar samordningen av taktisk verksamhet i större operationer inom ett operationsområde. På den operativa nivån klarläggs målen utifrån de överordnade militärstrategiska målen samt hur tilldelade medel, i form av stridskrafter, skall utnyttjas och samordnas i olika typer av större, främst gemensamma, operationer.[96]

Under kapitel sju under rubriken *operationslinjer* anges att insatser skall planeras efter operationslinjer mot tyngdpunkter över valda avgörande punkter. Operationslinjerna beskrivs inte som fysiska framryckningsvägar utan ses som handlingsvägar. Det framgår även att flera operationslinjer kan användas samtidigt för att uppnå egen säkerhet eller i genomförandet eller kraftsplittring hos motståndaren.[97]

Detta är det enda som beskrivs om operationskonst i doktrinen. Det finns andra delar i doktrinen som behandlar olika typer vad olika typer av operationer innebär med ger ingen förklaring till hur de skall planeras. Det går att urskilja att doktrinen talar om att flera operationslinjer skall användas samtidigt, dock går det inte att utskilja att dessa måste ske i fler olika nätverk (sociala, ekonomiska, politiska) och inte enbart i militär verksamhet. Det betonas inte heller vikten av att utvärdera resultaten av dessa för att om möjligt planera om och ändra de avgörande punkterna. På grund av detta kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **NEJ**.

4.8 Riktlinjer för militära medel i irreguljära konflikter

I kaptitel sju under rubriken *krigföringsförmåga* går det att läsa följande.

> Försvarsmaktens grund för agerande – *manövertänkande* – omfattar principer för hur moraliska och fysiska faktorer på bästa sätt skall användas för att uppnå mål i en konflikt eller i någon annan situation där militära medel används.[98]

---

[94] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.34
[95] Ibid s.55-65
[96] Ibid s. 70
[97] Ibid s.80
[98] Ibid s.76

Doktrinen anger att manövertänkande motsvarar kraven på att kunna avgöra konflikter till vår fördel i komplexa dynamiska situationer, att det fungerar över hela konfliktskalan på alla krigföringens nivåer och att det överensstämmer med våra sociala, kulturella och politiska värderingar.[99] Senare i kapitlet beskrivs Försvarsmaktens syn på manövertänkande enligt följande:

> Manövertänkande syftar till att uppnå avgöranden genom att åstadkomma *systemchock*. Grunden för manövertänkande är att
> - tillämpa *den indirekta metoden* och utnyttja *kritiska sårbarheter*
> - ständigt sträva efter *initiativet*, vilket underlättas av *uppdragstaktik.*[100]

Begreppen *systemchock*, *indirekt metod*, *kritiska sårbarheter*, *initiativ* och *uppdragstaktik* beskrivs närmare i resterande delar av kapitlet sju och är de komponenter som skall användas för att nå avgöranden. Begreppet ”avgörande” finns beskrivet tidigare i kapitlet och är definierat enligt följande.

> All krigföring handlar om att, förr eller senare, nå ett *avgörande*. Ett avgörande har skett när något av de inblandade parternas mål har uppnåtts. Avgöranden kan inte ske överallt i en konflikt utan endast i situationer som direkt eller indirekt har betydelse för den ena sidans krigföringsförmåga. Hur ett avgörande yttrar sig beror på såväl uppgift som krigföringsnivå och konfliktens karaktär. Genom att angripa förutsättningarna för en motståndares krigföringsförmåga kan den reduceras eller omintetgöras. Krigföring i syfte att förstöra motståndarens stridskrafter och andra fysiska resurser är den mest traditionella metoden. Samtidigt kan krigföring som riktar sig mot motståndarens moral och vilja vara såväl mer effektiv som stridsekonomisk. På samma sätt kan ett agerande som inte omfattas av motståndarens konceptuella ram ha avgörande betydelse i en konflikt.[101]

Kapitel sju som beskriver manövertänkande är de enda riktlinjer som anges för hur militära medel skall användas. Manövertänkande går att applicera på både irreguljära konflikter och konventionella konflikter.[102] Det som dock inte går att utläsa ur doktrinen är att när målet med en insats är att skapa fred så är det inte de militära, utan det civila delarna som fäller avgörandet. De militära delarna skall endast skapa förutsättningar för att de civila delarna skall kunna verka. Förståelsen för att det är de civila delarna som fäller avgörandet är för mig centralt i irreguljära konflikter. Detta går det emellertid inte att finna stöd för i doktrinen, eftersom Försvarsmaktens i sin syn på manövertänkande angivit att det är de militära medlen som fäller avgörandet. Således påstår doktrinen indirekt att det alltid är de militära delarna som fäller avgörandet i alla konflikter och inte att de i vissa konflikter endast är till för att minska våldsanvändningen och möjligöra civila insatser och utveckling av samhället. På grund av detta kommer jag att tilldela denna variabel ett variabelvärde som är **NEJ**.

---

[99] Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin.* s.76
[100] Ibid s.81
[101] Ibid s.77
[102] Rekkedal, *Insurgency and counter-insurgency.* s.358

4.9 Sammanfattning

Variabel / Analysenhet	Civ	Lok	Und	Med	Niv	Str	Opr	Mil
Militärstrategisk doktrin	*NEJ*	*NEJ*	*NEJ*	*DELVIS*	*DELVIS*	JA	*NEJ*	*NEJ*

Tabellen visar resultatet av analysen och vilket variabelvärde varje variabel tilldelats.

Resultaten av analysen visar att *Militärstrategisk doktrin* bara på en punkt innehåller information som anses viktig för att insatser skall lyckas i irreguljära konflikter. På två punkter anger den delar av den information som eftersökts men inte tillräckligt för att ge en förståelse för att dessa är av betydelsefulla. På resterande punkter som undersökts återfinns inte informationen som eftersökts alls.

Enligt mig är resultaten tydliga och visar att *Militärstrategisk doktrin* inte är relevant som vägledning för att lösa Försvarsmaktens uppgifter i irreguljära konflikter. På majoriteten av de punkter som undersökts erbjuder doktrinen ingen information som anses viktig för att insatser skall lyckas i irreguljära konflikter. Det går inte att urskilja att civilbefolkningen har en avgörande strategisk roll för att kunna segra över upprorsmän eller att kulturell och lokal förståelse är vitalt för att kunna välja rätt medel och metoder. Framförallt så går det inte att urskilja att, när <u>målet</u> med en insats är att vinna <u>freden,</u> så är det de civila delarna som fäller avgörandet om målet nås eller inte. Detta är skilt från målet att vinna kriget, då det är de militära delarna som är avgörande. De militära delarna är till för att skapa förutsättningar för de civila delarnas arbete och inte själva lösa alla de problem som finns i konfliktområdet. Att förstå detta är enligt mig centralt för att en fred skall kunna vinnas.

5 Slutsatser

Uppsatsens Frågeställning:
Är *Militärstrategisk doktrin* relevant som vägledning för att lösa Försvarsmaktens uppgifter i irreguljära konflikter?

Svar:
Nej, detta för att den inte innehåller tillräckligt mycket information som anses vara viktig för att insatser skall lyckas i dessa typer av konflikter. Det går inte att urskilja att civilbefolkningen har en strategiskt avgörande roll i dessa konflikter, eller att förståelsen för lokala och kulturella förhållanden behövs för att kunna välja rätt medel och metoder. Framförallt så gör den inte skillnad på att vinna fred och krig är två olika saker och görs på olika sätt.

6 Diskussion

I det här kapitlet kommer resultatens validitet och innebörd att diskuteras. Det innehåller även författarens reflektioner om vad som borde ingå i doktrinen samt förslag på ämnen som framtida forskare kan ta vid.

6.1.1 Metod och resultat

Resultatet av undersökningen är enligt mig tydligt, doktrinen ger inte vägledning för insatser i dessa typer av konflikter. Undersökningen är emellertid baserad på en kvalitativ textanalys, vilket innebär att resultaten speglar min tolkning av både teorin och doktrinens innehåll. Resultatens validitet beror således på hur korrekt min tolkning av teorin är, att de operationella indikatorerna är relevanta för undersökningen och även att min tolkning av doktrinens innehåll är korrekt. Jag står för mina resultat men för att närmare ur ett strikt vetenskapligt perspektiv kunna uttala mig om validiteten skulle man kunna pröva samvariationsvaliditeten[103]. Den innebär att man utgår från en annan författares teori som kan antas samvariera med den teori jag valt. Utifrån den andre författarens teori utformas nya operationella indikatorer som används för att analysera samma material. Om resultatet blir lika är validiteten bättre.

Resultatet anser jag i sig är anmärkningsvärt, det visar att Försvarsmaktens överordnade doktrin inte fyller sitt syfte för en stor del av den verksamhet som Försvarsmakten bedriver. Resultatet innebär således att den Militärstrategiska doktrinen behöver revideras för att kunna användas i de insatser som Försvarsmakten idag bedriver. Undersökningen har emellertid endast behandlat *Militärstrategisk doktrin* och inte de resterande delarna i serien. Jag anser därför att det är viktigt att påpeka att den här undersökningen endast säger en liten del om Försvarsmaktens doktriner som helhet och att resultatet inte ses som generellt för Försvarsmaktens doktriner.

6.1.2 Reflektioner

Under mitt arbete med uppsatsen och när det stod klar för mig att doktrinen inte fungerar som vägledning i irreguljära konflikter har jag flera gånger reflekterat över vad som skulle kunna tänkas ingå i doktrinen. För det första så tycker jag att den borde innehålla de aspekter jag angivit som har strategisk betydelse i irreguljära konflikter. Dessa är viktiga för att förstå hur arbetet i dessa konflikter bör bedrivas.

För det andra tycker jag att den borde skilja på när innehållet riktas mot konventionell krigföring eller när det handlar om insatser i irreguljära konflikter, i nuvarande form gör doktrinen inte detta vilket kan leda till förvirring.

För tredje anser jag att doktrinen bör reda ut och fastställa delar av den begreppsförvirring som finns inom det här området. I nuvarande form förekommer endast ordet ”komplex konflikt” och det nämns på ett ställe i doktrinen utan att det ges en definition.

För det fjärde har jag funderat på om rent svenska erfarenheter bör nedräknas i doktrinen. Jag ser till exempel att Försvarsmaktens värdegrund skulle kunna förtjäna att inkluderas. Den har i stora drag en viktig betydelse som en moralisk kompass för enskilda soldater upp till höga chefer.

---

[103] Esaiasson et al, *Metodpraktikan.* s.69

För det femte anser jag att begrepp som ”Varje mission är en ny mission”[104] eller ”ta seden dit du kommer” är uttryck som idag finns i Försvarsmakten och det svenska samhället. Meningarna har i sig en innebörd som på ett enkelt sätt förklarar att erfarenheter inte kan tas från en konflikt till en annan och att man skall anpassa sig efter de förhållanden som råder, vilket är viktigt i denna typ av konflikter.

Slutligen har jag reflekterat över, om avsaknaden av en doktrin har ett värde i sig. Min uppfattning är att doktrinerna i dag inte används vid internationell tjänst, utan står kvar i hyllan i hemma Sverige. Kanske är det just för att officerare idag inte uppfattar att doktrinerna har något värde och istället ser konflikterna och dess karaktär för vad de verkligen är, som svenska Försvarsmakten är så duktig på att anpassa sig. Eller beror det helt enkelt bara på att vi i Försvarsmakten har duktiga soldater och officerare med ett sunt förnuft. Det går förmodligen inte att svara på denna fråga, men jag anser att det är en intressant tanke som de som jobbar med Försvarsmaktens doktriner bör ställa sig.

6.1.3 Förslag till framtida forskning

Uppsatsen lämnar ett naturligt hål efter sig för framtida forskare att ta vid. Detta är att fortsätta och undersöka de resterande delarna i doktrin serien för att på så sätt få en helhetsbild om Försvarsmaktens doktriner. Min metod och de variabler som använts i den här uppsatsen skulle då kunna användas på resterande delar av doktrinerna. Detta skulle även kunna göras med utländska doktriner.

Ett annat förslag som skulle kunna gynna doktrinutvecklingen är att ta fram en strikt militärteoretisk doktrin utan nationella inslag. Denna skulle kunna användas som referens för att undersöka nationella doktriner.

[104] Detta är ett utryck som använd i den svenska utlandsstyrkan.

7 Källförteckning

Tryckta källor:

Baudin Arne, Hagman Thomas, Ångström Jan. *En ny medeltid?- En introduktion till militärteori I lågintensiva konflikter* (Stockholm: Försvarshögskolan, 2002)

Clausewitz, Carl von. *Om kriget*, översättning Hjalmar Mårtensson, Klaus-Richard Böhme & Alf W. Johansson (Stockholm: Bonniers, 2002)

Galula David. *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice(*Westport: Praeger Security International, 1964)

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud Lena. *Metodpraktikan* (Stockholm: Norstedts Juridik, 2007)

Försvarsmakten. *Militärstrategisk doktrin*.(Stockholm: Högkvarteret, 2002)

Hartman Jan. *Vetenskapligt tänkande* (Studentlitteratur, 2004)

Rekkedal, Nils Marius. *Modern krigskonst. Militärmakt i förändring*. 3:e uppl. (Stockholm: Försvarshögskolan, 2004)

Rekkedal, Nils Marius. *Insurgency and counter-insurgency : a presentation of concepts and problems* (Stockholm: Försvarshögskolan, 2006)

Widén Jerker, Ångström Jan. *Militärteorins grunder*.(Stockholm: Försvarsmakten, 2005)

Digitala källor

Hartikainen Glenn, *Från projekt till process? : Försvarsmaktens doktrinutveckling i går, i dag, i morgon* , C-uppsats 1442/7:1 (Stockholm: Försvarshögskolan, 2008) C-uppsats 1442/7:1 Hämtat från
http://www.annalindhbiblioteket.se/publikationer/uppsatser/2008/chp0608/hartikainen_144271.pdf
[2009-04-23]

Hammes, Thomas X. ”War evolves into the fourth generation”, *Contemporary Security Policy*,26:2,189 — 221,Augusti 2005, Hämtat från
http://dx.doi.org/10.1080/13523260500190500
[2009-01-13]

Krulak, Charles C. ”The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War”, *Marines Magazine*, January 1999, Hämtat från
http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/usmc/strategic_corporal.htm
[2009-02-20]

Lind, William S. *Draft, FMFM 1-A Fourth generation war Imperial and Royal Austro-Hungarian Marine Corps*, Defense and the National Interest, Hämtat från http://www.d-n-i.net/lind/4gw_manual_draft_3_revised_10_june_05.doc
[2008-11-28]

Lind, William S. "The Changing Face of War: Into the Fourth Generation", Marine *Corps Gazette*, Oktober 1989, Denfense and the National Interest, Hämtat från http://www.d-n-i.net/fcs/4th_gen_war_gazette.htm
[2008-11-23]

Zinni Tony (Arlington, VA: Forum 2003 Gateway Marriott, 4 September 2003) citerad i Gary I. Wilson, *Judo of Fourth Generation Warfare* (Washington, D.C: INFOWARCON, 1-3 Oktober 2003) Hämtat från http://www.d-n-i.net/fcs/pdf/4gw_judo.pdf
[2009-04-22]

http://www.mil.se/sv/i-varlden/
[2009-04-23]

http://www.regeringen.se/sb/d/4757#item37541
[2009-04-23]

http://regeringen.se/sb/d/11794/a/122919
[2009-03-24]

Muntliga källor

Övlt Jonas Lind. Jonas.e.lind@mil.se